Witwicki Alexandri: Adoreae Sapientum Celsissimae Virgini Mariae cultus ac veneratio i. e. Conclusiones ex universa Philosophia.

ADOREÆ

Sapientûm Celsissimæ,

MAGNÆ

Increatæ Sapientiæ MATRI

VIRGINI MARIÆ.

Emensæ Philosophiæ laborum anathemate,

Cultus ac Veneratio.

Per deuotissimum sibi clientem,

ALEXANDRUM WITWICKI, P. M.

In Collegio Varsau: Societatis IESV absolutum Philosophum.

Præside

R. P. IOANNE GODEBSKI Societatis IESV, Artium liberalium & Philosophiæ Doctore, eiusdemque in Collegio Varsauiẽ Societatis IESV ordinario Professore.

Anno D. 1683.

VARSAVIÆ, Excudebat Carolus Ferdinandus Schreiber.

CONCLVSIONES
EX VNIVERSA PHILOSOPHIA.
EX LOGICA.

I. LOgica eſt propriè virtus Intellectûs, inclinans Potentiam ad actus in linea ſua ſimpliciter bonos. Licet enim contingat actus per ipſam directos deflectere à vero, in cuius attingentia bonitas illorum conſiſtit; tamen actus ipſi à Logica eliciti, hoc eſt dictamina, ſeu directio actiua, nequit eſſe falſa. Et quidem Logica Docens tam Topica, quàm Sophiſtica & Analytica in omni rigore eſt virtus; cùm nunquam per ſua dictamina à vero exerret. Vtens Topica ſumpta pro habitibus aliarum Scientiarum, à ratione Virtutis ſaltem in ampliori ſignificatione, remoueri non poteſt: eſt enim non parua perfectio Intellectûs aliquarum rerum notitiam ſaltem probabilẽ comparare: imò S. Thomas cũ Philoſopho docent, eligibilius eſſe de rebus altiſſimis probabilitèr diſputare, quàm hæc inferiora demonſtratiuè cognoſcere.

II. VIrtutes Intellectuales ſufficienter in quinq; ſpecies diſtribuuntur: In Artem, Scientiam, Prudentiam, Sapientiam, & Intellectum. Logica eſt propriè Scientia: cùm & de obiecto ſit neceſſario, ac per naturam tali, ſecundùm rationem à ſe demonſtratã; & ex certis ac euidentibus principijs naturam, paſſioneſq; ſui obiecti deducat. Eſt præterea propriè Ars: quia non ita demonſtratiuè de ſuo obiecto procedit, vt in ſola illius contemplatione quieſcat; ſed vlterius, ordinatur ad opus, & continet veram rationem aliquid efficiendi: quæ eſt propria ratio Artis. Philoſophus dum Artem contradiſtinguit à ſcientia; rationem ſcientiæ uſurpat ſtrictiſſimè, pro habitu purè ſpeculatiuo. Cæterùm dari habitus ſcientificos ſimul & artificioſos ad mentẽ Philoſophi, conſtat ex eiuſdem diuiſione ſcientiæ in ſpeculatiuam & Practicã.

III. ACtus Intellectùs non bene remouentur à ratione praxis. Sicut enim actus voluntatis intimari, & dirigi poteſt ab Intellectu; ita etiam vnus actus Intellectùs dirigi poteſt per alium: quo caſu verè Intellectus euadit extenſione practicus, cùm non ſiſtat in vno per modum finis, ſed ad alium dirigendum ſe extendat. Omnis cognitio practica debet eſſe intrinſecè ordinata ad opus, & circa obiectum factibile; quorum alterutro deficiente deficit ratio practicæ. Ordo hic conſiſtit in eò, quòd vel dictet obiectum faciendum, vel eiuſdem efficiendi certam rationem contineat. Plures cognitiones etiam naturâ ſua ſpeculatiuæ poſſunt ſaltem mediatè deſeruire ad praxim: quare non eſt contra naturam habitus ſimpliciter practici, qualis eſt Logica, continere cognitiones ſpeculatiuas. Habitus enim in ratione practici vel ſpeculatiui adæquatè ſpecificantur à fine, non à cognitionibus: hi ſunt; quorum finis eſt veritas: illi verò; quorum finis eſt opus.

IV. DIfferunt ſcientiæ pro diuerſitate obiecti formalis, quod in ſpeculatiuis non eſt aliud à ratione formali *ſub qua*: in Practicis tamen habitibus, alia eſt ratio formalis ſub qua, ab obiecto formali eiuſdem; quod idem eſt cum forma ab habitu inducenda. Cuius diuerſitatis ratio à priori eſt: quia habitus ſpeculatiuus ſiſtit in contemplatione ſui obiecti, vnde præter motiuum cognitionis, quod eidem præexiſtere debet, non eſt aſſignabile aliud pro obiecto formali: habitus verò practicus vltrà cognitionem extendit ſe ad

opus : quare præter rationem motiuã cognitionis, & eidẽ præexiſtentẽ debet dari forma, quæ in ipſa operatione ab habitu practico adaptatur materiæ.

V. OPerationes Intellectûs, non ita fluunt à ſuo principio, vt à rectitudine deflectere non poſſint : quò fit, vt dari poſſit facultas aliqua, quæ illas per certas leges in officio contineat : & hæc eſt Logica artificialis: quæ pro obiecto materiali habet omnes tres mentis operationes ſub ratione dirigibilium : pro Formali ipſam rectitudinem paſſiuam, ſiue formam, quam per ſua præcepta adaptat materiali. Pro obiecto attributionis ipſum complexũ ex materiali, & formali, rectam ſcilicet operationem ; nec minùs primam & ſecundam quàm tertiam : cum ſingulis his ſpeciebus conueniat ratio totius operis, conſtantis ex materiali & formali obiecto facultatis : quamuis per accidens & prima ſecundæ, & hæc tertiæ mentis operationi deſeruiat. Voces igitur & res contradiſtinctas ab intentionalibus, multò magis entia rationis ficta, tanquam importuna in re ſeria commenta, ab obiecto Logicæ relegamus. Hic labor Logicæ in dirigendis mentis operationibus, præter alia ingentia rectificati Intellectus commoda, etiam ex eo non eſt otioſus, quòd ſine illius adminiculo, aliæ Scientiæ ad ſuam perfectionem vix ſecure gradum promouere poſſint, ſine periculo incidendi in plagas ſophiſticas, quas in omni fere materia apparentia mentita veritatem tetendit: quò fit, vt Logica ad perfectã aliarum Scientiarum conſecutionem moraliter ſit neceſſaria.

VI. SIgnum eſt, quod præter ſpeciem ſui, quam ingerit ſenſibus, facit aliquid aliud in cognitionem venire. Hæc ſigna alia ſunt naturalia ; quæ propter naturalem ſui connexionem cum alio, apta ſunt manuducere cognoſcentem in notitiam alterius : Alia ad placitum ; quæ ex hominum inſtituto & conuentione idem præſtant. Voces humanæ, quarum ſcilicet in conſortio humano, ad manifeſtandos internos mentis conceptus, vſus eſt; non ſignificant res ex natura rei, ſed ad placitum. quæ ſignificatio eſt immediata rerum, mediata conceptuum.

VII. DAri veritatem formalem Enunciationũm etiam à negantibus illam ſignatè, exercitè ſufficienter probatur. Da enim eſſe verum, non dari veritatem, ex hoc ipſo veriſſimum erit dari veritatem. In quacunq; materia Propoſitio ſit vera, eſt vera per denominationem partim ſibi intrinſecam, & partim extrinſecam : eſt enim vera formaliter per hoc; quod ipſa repræſentet obiectum, & obiectum ita ſe habeat, prout repræſentatur : quorum vnum eſt intrinſecum propoſitionibus, alterum extrinſecum. Expreſſit hoc breuibus Philoſophus, dum ait : *Eo quòd res eſt vel non eſt, oratio vera vel falſa dicitur.* Ex duabus propoſitionibus contradictorijs de futuro in materia contingenti, altera eſt determinatè vera, altera determinatè falſa: implicat enim pro vlla differentia temporis per propoſitioem importata, obiectum illius nec determinatè eſſe, nec determinatè non eſſe. In hac impoſſibilitate fundatur, quod Propoſitiones disiunctiuæ ſub disiuncto contradictorio, neceſſariò veræ ab omnibus agnoſcantur ; talis eſt hæc ex millibus : *Cras vel pluet, vel non pluet.* cuius ſi neutra partium determinatè eſſet vera, tota Propoſitio non ſolùm ab inſipientibus, ſed etiam à ſapientibus negari poſſet: ſicut hæc alia : *cras vel pluet vel ninget.* Eadem omninò militant pro veritate conditionalium ſub quauis hypotheſi etiam diſparata :

adeoq;

adeoq; illæ etiam ſunt determinatè veræ, vel determinatè falſæ. Et quidē ad veritatem huiuſmodi propoſitionum non requiritur exiſtentia obiecti pro vlla differentia temporis: cùm non affirment obiectum quod ſit vel fuerit, ſed quod eſſet purificata conditione. Si durarent Propoſitiones per plura inſtantia, poſſent tranſire de veris in falſas, & è contra: quia ſine vllo ſuo diſcrimine poſſunt mutare obiecta per accidens repræſentata.

VIII. NEquit Intellectus aſſentiri duabus propoſitionibus contradictorijs clarè apparentibus vt talibus. Cùm in præmiſſis ſemper includatur concluſio, fit, vt præmiſſæ rectè diſpoſitæ, & ritè penetratæ neceſſitent Intellectum ad concluſionem neceſſitate quò ad ſpeciem actûs, ſeu contrarietatis. Neceſſitant etiam neceſſitate contradictionis, ſiue quò ad exercitium: quia ita inſtructus Intellectus, habet omnia requiſita ad eliciendam concluſionem: & conſequenter pro natura & indole potentiarum neceſſariarum, non poteſt non elicere.

IX. AD aſſenſum concluſionis præſtandum, non prærequiritur iudicium de bonitate illationis; cum etiam ſine illo aliunde habeat Intellectus determinatiuum aſſensûs; ipſam videlicet identitatem extremorum cum medio in præmiſſis. Hoc determinatiuum ſufficienter diſcriminat aſſenſum per modum illationis, ab aſſenſu ſimplici præmiſſarum, quibus immediatè aſſentimur. Intellectus in concluſione reflectit ſe ſupra obiecta præmiſſarum: omnis enim actus intentionalis attingit non ſolum obiectum materiale, ſed etiam, imò magis, formale, quoties aſſentitur ratione alterius. Non eſt tamen neceſſe, quòd reflectat ſe ſupra præmiſſas formales: quæ quidem in genere motiui ſuſtinent puram rationem conditionis, per hoc, quod applicant obiectum ipſum formale motiuum: in genere tamen efficientis ſunt cauſa concluſionis, refundens in illam eam probabilitatem vel certitudinem, claritatem vel obſcuritatem, quâ ipſæ pollent.

X. DEmonſtratio eſt ſyllogiſmus faciens ſcire. Ad omnem Demonſtrationem debet præcognoſci ſubiectū circa *quid eſt*; ad demonſtrandum prædicatum reale debet vlterius præcognoſci circa *an eſt*. Prædicatum verò debet præcognoſci *quid ſit*, ſed non, *an ſit*. Certitudo actûs non poteſt refundi in ſolam neceſſitatem obiecti: conſtat enim multos actus in materia contingenti eſſe certiſſimos, nec pauciores in materia neceſſaria ſolùm probabiles. Neq; etiam conſiſtit in firma & inconcuſſa mentis adhæſione, etiamſi cum veritate coniungatur: ſed in determinatione quadam intrinſeca ad verū, orta ex principijs vel obiectiuè vel efficienter influentibus, vel ex vtriſq; ſimul. Actus opinionis per ſe non certificat intellectum; neq; tamen poſitiuè facit incertum, ſiue fluctuantem, & dubitantem de veritate obiecti. Poteſt ſimul de eodem obiecto ſtare in Intellectu ſcientia & opinio, ac etiam fides tam humana quàm diuina: non enim implicat ex diuerſis motiuis idem obiectum clarè & obſcurè Intellectui præſentari.

EX PHYSICA.

XI. SCientia Naturalis contemplatur ens Naturale: cuius tria agnoſcit principia in fieri mutationis; Materiam ſcilicet, Formam, & priuationem: in facto eſſe duo poſitiua, Materiam & Formam. Dari materiam primam,

ſiue

sive subiectum commune rerum omniū, ex quo inexistente fiunt, quæcunq; fiunt; demonstrabile est ex ipsis rerum substantialium transmutationibus; in quibus negari non potest, dari aliquid ex quo sit genitum, ex quo eodem erat corruptum; nisi quis apostata à veritate & ratione, omnia in nihilum abire, & ex nihilo fieri contendat, supra virtutem agentium Naturalium, nihil vnquam ex nihilo molientium. Subiectum hoc commune necesse est esse ingenerabile & incorruptibile: si enim generaretur, ex aliquo sibi præexistente fieret: nam actio productiua ex nihilo & independens à subiecto, est supra facultatem naturæ: subiecto autem omnium primo aliquid præexistere, est terminorum repugnantia. Corrumpi etiam nequit actione agentium naturalium, quæ nihil vnquam in nihilum redigere possunt, cum petant semper ipsam suam actionem recipi in aliquo subiecto: hinc fit. quòd neessariò vnius corruptio sit generatio alterius. Materia prima secundum se considerata, ita est pura potentia physica, vt nullo modo sit actus physicus: non est tamen, nec esse potest pura potentia metaphysica excludens actum etiam entitatiuum, si intelligatur extra causas posita. Nam ita considerata, nequit esse nihil; cùm sit terminus actionis Diuinæ creatiuæ transferentis illam à statu possibilitatis ad statum existentiæ: quæ translatio per existentiam formæ intelligi non potest, cum hæc ipsa existentia formæ pendeat à materiâ physicè & realiter: pendere autem hoc modo ab eo, quod in se nulla est entitas, & nihil est in actu, non potest. Potentia materiæ ad formas, non est aliquid illi superadditum, sed ipsa essentia illius. Prærer potentiam datur etiam appetitus innatus in materia ad formas simpliciter omnes, etiam corruptas, & æquales sine discrimine nobilitatis formarum. Appetitus hiç à potentia solùm formaliter ratione nostra distinguitur.

XII. PRæter materiam primam, naturâ suâ indiferentem ad quamlibet substantiam materialem, admitti debet aliud comprincipium substantiale, specialiter determinans substantiam ad hanc vel illam speciem entis: quod comprincipium Forma, seu actus physicus substantialis nuncupatur: qui tamen nō est tota quidditas substantiæ. Tam negationes, quàm priuationes, vt aiunt, obiectiuæ, propriè loquendo nihil sunt; vnde incompossibile cum re, quæ non est, nonnisi metaphoricè dici potest negatio rei. Differunt autem inter se secundum rem, quam excludunt; hoc est secundùm id, quod significant, non verò secundùm id pro quo supponunt: quod cum sit nihil, in nulla potest esse specie entis. Principiat Priuatio in fieri mutationis, dum suo modo est; quo instanti licet nondum habeatur mutatio perfecta, est tamen inchoata.

XIII. ACtus & Potentia, quæ sunt partes substantiæ; non componunt illam formaliter per hoc, quod sibi coëxistant; neq; per intimam præsentiam vnius in alio etiam quomodolibet disposito: Sed requiritur nexus substantialis siue vnio ab vtroq; realiter modaliter distincta. Hæc tamen vnio sine necessitate multiplicatur, cum vnica abunde sufficiat: de ratione enim illius est, quod sit nexus pluriū, & ratio formalis, quâ plura coalescunt in vnum. Pro subiecto inhæsionis vnioni congruentius assignatur solum primum subiectum: quamuis negari non possit etiam formam esse subiectum adhæsionis.

XIV.

XIV. RAtio naturæ, ſecundùm quam entia naturalia nuncupantur, conſiſtit in eo, quod ſit principium motûs & quietis eius, in quo eſt primo & per se. Tam materiæ, quàm formæ conuenit ratio propria naturæ; non tamen vnioni: compoſitum ipſum ſubſtantiale melius naturale quàm naturam dixeris. Ad rationem naturæ ſufficit eſſe principium alterutrius, motûs ſcilicet vel quietis. Si quis tamen fingat corpus omninò immobile, eo ipſo exuet illud ratione naturæ, quæ exigit eſſe principium quietis non negatiuè, ſed poſitiuè vel ſaltem priuatiuè acceptæ, dicentis videlicet ordinem ad motum qui fuerit, & cuius ipſa ſit terminus: quod intelligi non poteſt in re ſimpliciter impotente moueri, quamuis bene intelligatur in non exigente moueri. Naturali in prædicta acceptione opponitur violentum; ad cuius rationem non ſufficit quod ſit ab extrinſeco, niſi vlterius ſit contra poſitiuam inclinationem paſſi in oppoſitum: cùm multi motus ab extraneo ſint naturis rerum accōmodati, ac proinde violenti dici nequeunt. Opponuntur etiam naturali ſupernaturale & liberum: quorum primum communiter definitur, quod ſit id, quod eſt ſupra vim & exigentiam cuiuslibet ſubſtantiæ creatæ. Liberum autem non ea ratione opponitur naturali, quaſi non daretur in natura vis productiua actus liberi; ſed quia naturale ſæpè pro eodem ſumitur, quod neceſſarium: hinc agentia naturalia dicuntur determinata ad vnum, non item libera. Ars naturæ imitatrix, etiam ipſa multa opera naturalia per applicationem actiuorum ad paſſiua molitur.

XV. CAuſa rerum naturalium Efficiens eſt primum vnde motus aut quies quâ videlicet mouente mouetur, quidquid mouetur; & ceſſante ceſſat à motu. Ratio motus in ampliori ſignificatione hic ſumitur, pro mutatione etiam purè logica, cōſiſtente in tranſitu à non eſſe ad eſſe. Non ſolùm Cauſæ ſimpliciter Primæ, ſed etiam Cauſis ſecundis Efficientibus conuenit propriè, eſſe primum vnde motus: licet enim hæ non moueant, niſi ab illa motæ; tamen non prius mouetur paſſum à Prima, quàm à ſecundis Cauſis. Cauſalitas agentium in actu ſecundo, quâ hic effectus pendet ab hac cauſa, eſt actio vtriq; ſuperaddita: pēdere enim hunc effectū ab hac cauſa eſt denominatio realis, & realiter ab vtroq; ſeparabilis; quòd omninò identificatis repugnat. Actio & Paſſio ſola ratione diſtinguuntur, quatenùs idem motus conſiderari poteſt, & prout eſt ab Agente, & prout eſt in paſſo. Recipitur hic motus in Paſſo, quod ſolū immutat, non in Agente. In confluxu plurium cauſarum partialium ad eundem numero effectum, vnica eſt omnium actio.

XVI. SUbſtantiæ ad intra immediatè producunt accidentia ſibi connaturalia; quibus non niſi mediantibus extendunt actionem ſuam ad extra. Virtus adæquata creata immediatè productiua ſubſtantiæ, ſunt ſola accidentia: conſtat enim poſitis ſolis accidentibus ſufficienter aptantibus paſſum ad nouam formam generari nouas ſubſtantias, etiam abſente omni ſubſtantia, cui ſapienter vt Cauſæ immediatè influenti tribui poſſit effectus. Nec placet in tali rerum paſſu recurſus ad Cauſam Primam pro ſupplendo defectu Cauſæ ſecundæ abſentis: fingere enim exigentiam aliquam in natura, vt ſuppleat Deus defectum ſufficientiæ creatæ requiſitæ ad operandū, non eſt iuxta indolem naturæ philoſophari; quæ nunquam exigit concurſum ſupremi Agentis, niſi ex parte creati præparetur ſufficientia adæquata.

Minùs placent, qui id concedunt accidentibus in absentia substantiæ, quam præsentem admittunt deinde in consortium actionis: nisi simul concedant posse eundem indiuisibiliter effectũ pendere à duplici sufficientia adæquata. Causa principalis sicut aliarũ rerum, ita etiam nascentium ex putri, sunt illæ substantiæ, à quibus est virtus immediatè productiua rei, quæ de nouo generatur. Potest etiam dici, quod in tali casu Rana vt sic generet Ranam; non quidem in sensu Platonico, quem damnamus, sed in alio saniore. Contingit enim ex combinatione variarum causarum produci eam virtutem, cuius naturaliter Rana est elaboratiua ad propagandã suam speciẽ, quo titulo ranæ virtus nuncupari meretur; quæ vlterius, cum nulli ranæ determinatè sit debita, sed ranæ cuilibet indeterminatè, Ranæ vt sic virtus vocari potest.

XVII. CAusa Finalis est illa cuius gratiâ cætera fiunt. Causalitas illius in actu primo, seu vis motiua, consistit adæquatè in sola bonitate obiecti, quod mouet: cognitio verò se habet purè per modum conditionis applicãtis vim motiuam, quæ nonnisi cognita mouet. neq; enim obtinendæ cognitionis gratia media adhibentur, sed obiecti præcogniti. Effectus finis sunt quæcunq; gratia illius fiunt. Causalitas illius in actu secundo est ipsa actio, quâ ponuntur ea, quæ sunt gratiâ finis, quatenùs ipsa etiam suo modo est à fine. Omnia agentia naturalia agunt propter finem, sed non sine discrimine; alia enim operantur propter finem à natura sibi præstitutum, & ex cognitione illius non sibi sed Authori suo inexistente: alia verò ex cognitione quidem propria simpatico quodam impetu in media cognita feruntur, sed sine vlla illatione proportionis mediorum cum fine: alia deniq; ita operantur, vt ipsa media ex consilio rationis eligant. Agens etiam Increatum agit propter finem sine vlla tamen sui immutatione, cum hic finis illius non sit alius ab ipso; à quo omnia procedunt, vt à primo Principio, & ad quem omnia ordinantur, tanquam ad vltimum finem.

XVIII. IDea siue causa exemplaris non consistit in conceptu formali, sed obiectiuo; nisi fortè conceptus formalis transeat reflexè in obiectiuum: Est enim Idea forma, quam effectus imitatur; imitatur autem non cognitionem, sed obiectum per cognitionem Agenti præsentatum. Reducitur Idea ad Causam Efficientem, quam proximè cõstituit potentem operari per modum formæ a qua procedit effectus. Sicut enim in naturalibus effectus imitatur formam agentis naturalem, ita etiam in artefactis formam artificialem ab Artifice præconceptam: & propterea non constituit speciale genus causæ ab Efficiente. Dari fatũ sub ea ratione, sub qua illud Boëtius & quidem eleganter describit, certum est: quod nihil aliud est, quàm *in rebus naturâ sua mobilibus dispositio immobilis, per quam Diuina Prouidentia suis quæq; nectit ordinibus*. Dubitare enim nõ licet hoc Fato omnia fieri, diuina scilicet Prouidẽtia vel intendente quæ bona sunt, vel permittẽ quæ sunt mala; omnia autem siue bona siue mala ad gloriã suam ordinante. Ex quo sequitur nihil posse esse casuale respectu Dei, quamuis multa sint respectu creaturarum.

XIX. CAusa Materialis concurrit ad formas materiales per sustentationẽ; ratione cuius concursus exercet veram causalitatem in illas. Consistit autem concursus hic in eo, quòd adiuuet in sufficientiam agentis creati impotentis quidquam ex nihilo producere; quæ ratio est, cur agens crea-

tum indigeat subiecto vt concausa. Totum causat Materia cum Forma intrinsecè per vnionem, siue communicationem sui cum Forma. Licet non sit de ratione actionis, quâ producitur vnio, esse simul productiuam formæ; defacto tamen in substantijs adæquatè materialibus eadem actione ponitur, in natura & Forma & vnio. Cum enim in eodem instanti & subiectum sit dispositum ad vtrumq; & agens æq; vtriusq; sit productiuum, non est ratio cur actiones multiplicentur. Distinguitur totum realiter à singulis sui partibus: est enim negabile de qualibet seorsim accepta. Quodsi sumantur partes totius simul & collectiuè (intelligendo nomine patium, quidquid ad constitutionem totius pertinet, etiam formam ipsam totalitatis, si illa datur) non potest totum ab illis realiter distingui. Vel enim illud totum à partibus simul sumptis distinctum esset vna aliqua partium substantiæ: vel aliquid præter partes eiusdem omnes simul sumptas, primum; manifestam inuoluit repugnantiam, quod pars sit totum: alterum planè inexplicabile, quid sit illud totum præter partes simul sumptas. Hinc implicant se interminis, qui in genere causa intrinsecæ præter causas partiales, petunt vlterius adæquatam: sicut certum est dari illam in genere causarum extrinsecarum. Nam esse causam intrinsecam, est esse partem componentem: & esse causam adæquatam, est esse causam vltra quam nulla alia sit causa: ex quo vtriusq; conceptu liquido deducitur, quòd qui petunt causam intrinsecam adæquatam, volunt habere partem componentem, vltra quam nihil aliud sit componens; quod illis dari à nobis non potest.

XX. PRioritas naturæ est ordo vnius ad aliud, vt actus primi ad secundũ: quæcunq; igitur quomodolibet etiam per modũ applicationis pertinent ad constituendũ actum primũ proximũ respectu alterius, conuenienter priora naturâ respectu illius dici possunt. Talem agnoscimus causam Efficientem, Finalem, & Materialem. Si enim ex nihilo nihil fit, necesse est quod fiat ex aliqua materia præexistente, & actum primum sufficientiæ requisitæ constituente. Formalis Causa dici nequit prior naturâ respectu sui effectus fomalis, cum eadem actione, quâ ponitur ipsa, ponitur effectus simpliciter in rerum natura; consequenter sicut sibi ipsi prærequiri non potest ex parte actus primi, ita nec effectui suo formali. Actio etiam non est prior naturâ; sed ipsa prioritas causæ ad effectum, & indiuisibiliter posterioritas effectus ad causam: est enim ratio formalissima, quâ & causa dat esse effectui, & effectus recipit esse à causa. Non repugnat ex genere mutua prioritas: nam & Finis intentionaliter existens causat media, & ab jisdem causatur quò ad existentiam physicam. Implicat tamen mutua causalitas secundum idẽ esse, & in eodẽ instanti reali, etiã in diuerso genere causandi: cuius implicantiæ ratio est: quia nihil intelligi potest esse pro priori antequam sit: si autem concipiantur duo mutuo sibi priora, etiam se ipsis deberent intelligi priora, vt patet rem penitius consideranti.

XXI. TErminus actionis generatiuæ simpliciter, est substantia, quæ per illam ponitur in rerum natura: terminus autẽ formalis, siue productus, est vnio extremorum secum. Accidentium physicorum subiectum est sola materia prima, & non totum compositum: & quidem solius quantitatis immediatum, cæterorum mediante quantitate. Resolutio vsque ad

materiam primam ea ratione est impossibilis in natura; quod vltima dispositio cum se teneat ex parte efficientis, debet coexistere: implicat enim quòd aliquid quod fuit & non est, agat pro eo instanti pro quo nec ipsum iam est.

XXII. ALteratio est mutatio in passionibus seu qualitatibus contrarijs aut medijs manente eodem subiecto sensibili. Dupliciter considerari potest: vel quò ad exstensionem, quando qualitas ab vna parte subiecti propagatur ad alteram: vel quo ad intensionem, quando in eadem parte subiecti magis magisq; augetur. Secundùm vtramq; hanc considerationem motus alterationis est successiuus, & continuus. Successiuitatis ratio habetur à contrarietate qualitatum: continuitatis verò à necessitate agentium naturalium; quorum ea indoles est, vt in quocunque instanti habeat omnia requisita ad agendum, nequeant suspendere actionem. Intensio qualitatis neque fit per depurationem à contrario; neque per maiorem, radicationem, nisi nomine maioris radicationis intelligatur incrementum eiusdem qualitatis in eadem parte subiecti, neq; per destructionem imperfectioris, & productionem indiuisibiliter perfectioris; sed per additionem partis ad partem eiusdem rationis. Tam intensio, quàm extensio qualitatum fit vniformiter difformiter per partes proportionales & non aliquotas.

XXIII. IN qualitatibus corruptiuis simile non agit in simile: in qualitatibus tamen actiuis quidem sed non corruptiuis non est improbabile dari actionem similis in simile, imò & minus intensi in magis intensum. In Antiperistasi causat intensionem confluxus corpusculorum peregrinorum, ea qualitate præditorum, quæ intenditur. Agentia naturalia per suam potentiam nequeunt agere in distans; ita vt aliquid producant in remoto, nihil agendo in medio. Aliquando tamen plus producunt eiusdem qualitatis in partibus remotioribus, quàm vicinioribus: quod contingit vel propter collectionem actionis, vt in Refractione; vel etiam quia qualitas in obsistente recepta, adiuta à principali agente producit per lineam reflexam eam qualitatem, quam produceret per lineam directam. Neq; de potentia DEI absoluta possunt esse plures aut pauciores causæ intrinsecæ eiusdem numero effectus. Etiam naturaliter possunt esse plures totales in genere causæ finalis. In genere verò efficientis, non possunt quidē dari plures naturaliter, possunt supernaturaliter. Agens enim naturale vnicum in agendo finem habet intrinsecum, effectûs positionem, qui cum per vnam actionem obtineatur, omnis alia superflueret: Agens tamen Intellectuale supernaturale præter finem illum intrinsecum, multos alios extrinsecos habere potest, ratione quorum plurificatio actionum etiam totalium non erit superflua. Agentia contraria posita inuicem intra sphæram actiuitatis ita agunt, vt etiam repatiantur. In aliquibus qualitatibus non datur terminus magnitudinis intrinsecus: in alteratiuis datur magnitudinis intrinsecus, sed extrinsecus nec magnitudinis datur, nec paruitatis: qualibet enim assignata potest qualitas naturaliter in minori consistere.

XXIV. CAusa Prima concurrit influxu immediato ad omnes & singulos effectus causarum secundarum; nec aliter cum Liberis, quàm cum necessarijs; sed cum vtrisque per exhibitionem omnipotentiæ suæ determinabilis per ipsas causas secundas ad speciem, & ad exercitium actûs.

Quæ

Quæ de terminatio in causis necessarijs habetur per naturam ipsarum, determinatam ad certam speciem operationum, & exigentiam ingenitam ad operandum positis omnibus requisitis : in liberis verò per ipsam operationem. Prædeterminatio physica non sufficeret ad saluandum influxum Dei immediatum in effectus creatos, si per hoc intelligatur in illos influere, quòd ipsam producat prædeterminationem : si autem vlterius dicatur per illam & cum illa influere ; sine vlla necessitate adstruitur : cum hoc causis creatis abundè præstet sola omnipotentia Diuina ad cooperandum exhibita, sine vlla qualitate impressa. Sed vel maximè ex eo reprimenda videtur hæc physica impressio, quod vix cum illa saluari possit libertas creata : cum enim sit qualitas essentialiter determinata & determinans ad vnum tam ex contrarijs, quàm ex contradictorijs & naturâ antecedat operationem ; inuehit necessitatem antecedentem sublatiuam actûs primi indifferentis ; siue enim se habeat per modum comprincipij ad operandum requisiti, vt antiquiores loquebantur ; siue per modum applicationis, vt aiunt moderni ; vtrumq; naturâ præcedere operationem extra controuersiam est : pro quo parum valet consuetum per sensum compositum & diuisum effugium : nisi quis capere possit Petrum ferreis catenis constrictum, liberè se non mouere, eò quòd in sensu etiam composito vinculorũ non amittat potentiam cum qua saltet : aut ignem liberè stuppam comburere, eò quòd in sensu diuiso ab applicatione, illæsam relinqueret. Quodsi quis illam contendat non antecedentem sed consequentem vel saltem concomitanter se habentem ad actum secundum liberi arbitrij ; fateor saluat libertatem, sed tollit naturam prædeterminationis, & sine vllo fundamento illam ponit, cum agnoscat independenter ab illa dari, quidquid requiritur ex parte principij ad actum, à quo, tanquam à sufficientia sua adæquata fluat actus. Determinatio ad indiuiduum tam in liberis, quàm in necessarijs habetur à sola Causa Prima.

XXV. MOtus est actus entis in potentia prout in potentia. Licet enim motus ipse sit aliquis actus, non est tamen ille, ad quem, tanquam ad terminum mouetur potentia : vnde quia per seipsum formaliter non extrahit subiectum à ratione potentiæ, dicitur ipse quidem esse actus, sed entis adhuc in potentia. Eandem habent inter se motus oppositionem, quam termini ipsorũ. Potest idem subiectũ pro diuersis sui partibus moueri ad contraria : imò & indiuisibile diuisibile spatium occupans, intra suum spatium adæquatum poterit moueri ad loca opposita. Non potest naturaliter idem corpus quò ad idem secundùm locum moueri motibus contrariis : nulla enim facultas est in natura duo aut plura loca adæquata occupandi.

XXVI. LOcus est superficies corporis continentis imobilis. Ex quo constat duo ad rationem loci physici requiri ; alterum est superficies corporis ambientis, alterum immobilitas, quæ consistit in certa distantia à partibus realiter vel imaginariè fixis ; & quidem superficies hæc vel illa indeterminatè, distantia verò ad identitatem loci requiritur determinatè. Ita Columna Serenissimi Sigismundi in hunc diem stat in eodem loco, etiamsi millies superficiem aëris ambientis mutauerit ; mutatura illum certè, si eadem superficie perseuerante, distantiam ipsam ad latum vnguem immutaret. Non repugnat de potentia absoluta plura corpora esse in eodem lo-

co : neq; idem corpus esse tam circumscriptiuè, quàm definitiuè in pluribus locis. Res sunt formaliter in loco per vbicationem sibi & loco extrinseco superadditam : esse enim hic, est denominatio realis rei vbicatæ & loco extrinseco contingenter adueniens, & ab vtroq; separabilis. Non omnia in composito vnica vbicatione vbicantur, sed singula singulis. Vnio intrinsecè extrema efficiens, exigit vt vbicunq; est vnum, ibidem sit & alterum ; hinc est, quòd vno ex ita vnitis replicato, connaturalius & alterum replicatur : nihil tamen vetat etiam seorsim replicari. Vbicatio ipsa, quamuis essentialiter sit affixa huic loco, ita vt nequeat esse, & non esse in hoc loco, potest nihilominùs etiam illa replicari : cum per hoc, quod sit alibi, nec sequitur quod sit, & non sit in hoc loco ; neq; quod non sit affixa essentialiter huic loco. Vacuum nequit dari per vllam potentiam naturalem : si daretur per absolutam, vt potest, motus in illo grauium & leuium fierent naturaliter.

XXVII. TEmpus est numerus motûs secundùm priùs & posterius. Res durant in tempore per duratione͂ sibi & tempori superadditam. Implicat aliquid in rerum natura esse, & nunquam, aut nusquam esse : datur enim necessias metaphysica, vt quidquid ponatur in reru͂ natura, sit intra immensitatem & æternitatem Diuinam, cui còëxistat vel adæquatè & totaliter, vel solùm partialiter & inadæquatè : si primum, erit vbiq; & semper : si secundùm, erit alicubi & aliquando ; & commensurabitur non totaliter Immensitati & Æternitati Diuinæ, sed parti duntaxat virtuali earundem ; intra quas his vel illis partibus virtualibus Immensitatis, & his vel illis instantibus Æternitatis correspondeat ; quod est formalissimè esse in loco iuxta co͂siderationem metaphysicam.

XXVIII. Implicat creatura omnium possibilium perfectissima, quâ perfectiorem Diuina sapientia excogitare, & Omnipotentia moliri non possit. Fundatur hæc impossibilitas in conceptu infinitatis Diuinæ tum in essendo, tum in operando ; de cuius ratione est, esse semper vlterius & vlterius in creaturis suis imitabilem. Infinitum categorematicu͂ in omni quantitate manifestas inuoluit repugnantias, terminati, interminati ; æqualis, inæqualis, & plures alias : quas frustra aliqui contendunt esse passiones entium finitorum, impertinenter deriuatas ad infinita : cum & inter Diuinas Personas simpliciter infinitas, sine vlla inæqualitate negari non possit omnimoda æqualitas.

XXIX. QVantitas molis est accidens superadditum rei quantæ. Effectus illius formalis non consistit in extensione locali partium ; cum hoc formaliter habeatur per vbicationem, cum qua non est confundenda quantitas, quâ eadem retenta, toties res quantæ mutant locum. Neq; in extreitate partiu͂ in ordine ad se : nam etiam præscindendo à quantitate habent partes exigentiam, vt vna sit extra aliam ; sunt enim natæ factæ facere totum huius vel illius figuræ. Consistit igitur formalissimè quantitas in impenetrabilitate naturali cum alio eodem accidente affecto. Hunc effectum consequitur extensio localis rerum, & sensibilis diuisibilitas earundem. Non dantur in co͂tinuò permanenti indiuisibilia, nec in successiuo instantia : multo minus puncta inflata ; nam indiuisibile locari diuisibiliter & exterminis repugnat,

pugnat, & eſt contra natura rerum materialium. Partes non inſunt continuò in actu, ſed in potentia; numerus enim in illis naſcitur ex diuiſione, & repugnare videtur in ea ratione eſſe actu plura, in qua ſunt actu vnnum.

XXX. VNuns eſt mundus, iſq; perfectus. Moles Terraquea non eſt mathematicè, ſed phyſicè rotunda. Non eſt probabile ſub concauo lunæ dari ignem elementarem. Cæli præter Firmamentum probabilius ſunt liquidi: quam probabilitatem conciliant ipſa orbium cæleſtium ſeu planetarum phenomena, quæ cum ſoliditate cælorum combinari non poſſunt. Sunt etiam corruptibiles, & conſtant materia eiuſdem rationis cum noſtrate. Moueri orbes cæleſtes circulariter circa centrum vniuerſi ab extrinſeco, ſiue ab Intelligentia aſſiſtente, maximè ſuadet Authoritas & communis ſapientum ſenſus; ſed non eſt improbabile moueri ab intrinſeco niſu circulariter deferente circa centrum mundi; ſicut grauia mouentur ad centrum, & leuia à centro. Potuit mundus eſſe ab æterno ſyncategorematicè tam quò ad res permanentes, quàm quò ad ſucceſſiuas; ita vt quocunq; inſtanti intra æternitatem diuinam aſſignabili crearetur, potuerit prius creari. Implicat tamen fuiſſe ab æterno categorematicè: eſt enim neceſſitas metaphyſica vt data quacunq; duratione creata, in linea ſuæ æternitatis ſit DEVS vlterius participabilis, ſicut & in alijs Diuinis ſuis perfectionibus; & creatura intelligi nequit, quin ſit ex nihilo ſui, & nihilum illius aliquando præceſſerit. Hinc merito & ſapienter Sancti Patres ex æternitate VERBI inferunt eſſe DEVM.

XXXI. QVatuor ſunt Elementa, iuxta totidem poſſibiles primarum qualitatum combinationes. Igni conuenit calor in ſummo, in excellenti ſiccitas. Aeri humiditas in ſummo, in excellenti calor. Aquæ in ſummo frigus in excellenti humiditas. Terræ frigus in excellenti, ſiccitas in ſummo. Qualitates, in quibus Elementa ſymbolizant, ſunt eiuſdem rationis. Raritas & denſitas conſiſtit formaliter in minori vel maiori vbicatione, cum paucitate vel multitudine materiæ. Tam Leuitas, quàm Grauitas ſunt impetus innati grauibus & leuibus; quorum primus conſiſtit in niſu ſurſum, ſeu à medio, alter in niſu deorſum, ſeu ad medium. Motus naturalis grauium & leuium in fine eſt velocior, quàm à principio; quòd in medium refundi non poteſt; cum potius medium à fronte denſatum obnitatur, & à tergo rarefactum retrahat & impediat velocitatem. Eſt igitur cauſa accelerationis prædictorum motuum, incrementum impetûs in mobili; quod dum mouetur, ipſo motu acquirit nouas & nouas partes impetûs. In puncto reflexionis nulla datur quies: ſi enim per hoc diceretur mobile quieſcere, quod in eo inſtanti, in quo tangit obicem, ita tangit, vt nec in antecedenti, nec in ſequenti illum tangat; eodem iure dici poſſet, in quolibet puncto ſpatij, per quod tranſit, quieſcere: per plura autem inſtantia in obice morari nequit; cùm conſtat experientia quotidiana, ipſa quiete mobilis totũ impetum acquiſitum amitti. Elementa in mixto non manent formaliter.

XXXII. ANima eſt actus corporis naturalis organici potentiâ vitam habentis. In hac definitione comparatur Anima non cum ſolo ſubiecto, quod informat, ſed cum toto corpore animato, in quo exercet rationẽ actûs determinantis ad hanc vel illam Speciem vitæ accidentalis. Moueri ab intrinſeco, non ſufficit ad rationem vitæ; niſi vlterius declaretur differen-

 tia

tia motûs ab intrinſeco animatorum, ab inanimatis; quæ etiam moueri tali motu liquido conſtat. Diſcrimen igitur conſiſtit in eo, quòd quæ non vitaliter etiam ab intrinſeco mouentur, non mouentur niſi ad diſpoſitionem ſtatui ſuo naturaliter debitam, in cuius poſſeſſione quieſcunt: animata verò tum primùm actu vitali ſe mouēt, cum ſunt ſecundùm diſpoſitionem ſuæ naturæ, & quò hæc diſpoſitio eſt perfectior, eò perfectiorem vitam in actu ſecundo exercent. Ratio vitæ poteſt abſtrahi ſub conceptu communi DEO & creaturis. Non animantur viuentia perfectiora ſucceſſiuè, ita vt præcedat ſenſitiuam vegetatiua, & illa rationalem. In quolibet viuente præter ſolam animam nullæ aliæ dantur formæ ſubſtantiales, ſiue partiales, ſiue totales.

XXXIII. PArtes viuentis ſolidæ, vt caro, oſſa, cor, hepar, cerebrum, &c. animantur ipsâ animâ viuentis: nutriuntur enim per intuſſumptionem & ſentiunt. Sanguis, cæteriq; humores nequeunt dici animati: quia elaborantur ab animali in proximum alimentum, aut fomentum eiuſdem: alimentum autem non poteſt intelligi pro priori animatum, antequam tranſeat in ſubſtantiam aliti. Pili, vnguens, ſquammæ, dentes, cornua, cæteraq; id genus animantur ſola anima vegetatiua, diuerſa ab anima animalis; ſuntq; in animali, ſicut fungi aut hederæ in arboribus, ad ornamentum aut etiam commodum aliquod animalis ſapienter à natura prouiſa. Potentiæ animæ neq; ab anima, neq; inter ſe diſtinguuntur, & ſine fundamento negatur animæ principium formale vitæ, quo viuentia formaliter viuunt. In potentijs ſenſitiuis, ſi nomine illarū intelligatur principium adæquatum ſenſationum includens organum ipſum, negari non poteſt illas inter ſe inadæquatè diſtingui: aliud enim eſt organum viſus, cum quo anima elicit viſionem; aliud organum auditus, cum quo eadem anima producit auditionem. Actuum immaterialium ſubiectum adæquatum ſola eſt anima; qui fluunt ab illa æque ſeparata ac coniuncta corpori. Actus animæ vegetatiuæ recipiuntur in ſola materia: eſt enim productio vel ſolius vnionis nouæ materiæ ad formam præexiſtentem, vel ſimul partis nouæ formæ; quod vtrumq; recipitur in materia. Animæ tamen ſenſitiuæ actus recipiuntur in toto: quia per huiuſmodi actus non ſolum organum immutatur, ſed etiam ipſa anima formaliter viuit in actu ſecundo.

XXXIV. DIci ſine errore nequit Animam rationalē poſſe demonſtrari non eſſe immortalem: quamuis ſine temeritate dicatur non demonſtrari illius immortalitatē. Rectiſſime tamen de illa ſentiunt, qui hanc illius perpetuitatē ſufficienter demōſtrari aiunt, tum ex principijs phyſicis, tum ex moralibus. Phyſica ſunt; ipſa videlicet natura formæ per ſe ſubſiſtentis, adiunctis ijs, quibus demonſtratur ſubiecti primi incorruptibilitas. Moralia verò: quod Deus ſit, & ſit iuſtus ac prouidus; vnde ſequitur impoſſibile eſſe male prouideri bonis, & bene malis: cum autem in præſenti mortalium ſtatu id ſæpe euenire contingat, neceſſe eſt alium pro anima dari ſtatum, in quo & mali mala, & boni recipiant bona. Omnes animæ dependentes à materia tanquam à cauſa ſunt diuiſibiles. Status ſeparationis animæ rationalis, non eſt illi violentus: Forma enim per ſe ſubſiſtens neq; ad eſſendum, neq; ad bene eſſendum indiget ſimpliciter ſubiecto: præſertim cum in tali ſtatu, cum ſpecibus in ſtatu vnionis comparatis, longe perfectius exerceat ſuas operationes.

XXXV. Cum

XXXV. CVm omni potentia sensitiua, ad quamlibet sensationem, debet concurrere species rei, quæ sentitur, vt eleuet organum ad operationem huiusmodi eliciendam; pro quo nihil facit qualiscunq; alia obiecti præsentia. Habitus potentiarum consistunt realiter in speciebus relictis ab actibus; intenduntur per actus frequentatos, etiam quomodolibet remissos: remittuntur tum per cessationem ab operando, tum per frequentationem actuum oppositorum: destruuntur verò vel per destructionem subiecti, vel per introductionem contrarij.

XXXVI. OBiectum voluntatis prosecutionis adæquatum, continetur intra solam rationem boni, extendendo illam ad bonum apparens. Bonum hominis beatificum est summum bonum, quod est solus DEVS. Beatitudo formalis non consistit in actu Intellectus, sed in actu solius voluntatis, in ipsa videlicet fruitione perfecta boni beatifici: est enim formalissimè quies hominis, vt homo est. Nec summum bonum necessario amatur à voluntate: potest tamen ita proponi non solùm summum bonũ, sed quodlibet, sub ratione puri boni, vt necessario aliquo amore ametur. Possibilis est voluntati pura omissio libera: est enim potentia libera non solùm libertate contrarietatis, sed etiam contradictionis.

EX METAPHYSICA.

XXXVII. RAtio Entis realis, quod est obiectum Metaphysicæ sub ipsa præcisa formalitate entis, conuenit vniuocè DEO & creaturis, substantiæ & accidenti; quamuis enim hæc sint longo interuallo inter se inæqualia, rationem tamen præcisam entis omnino æqualiter participant; siue illa consistat *in non repugnantia ad existendum physicè*, siue *in oppositione chimeræ*. Dantur præcisiones formales non mutuæ: & hoc quidem sufficeret ad vniuocationem entis, etiamsi differentiæ ipsius non præscinderent ab ipso: defacto tamen non solum Ens à differentiis suis, sed etiam differentiæ illius formaliter præscindunt ab illo: nam nec Ens reale in suo conceptu præciso attingit & explicatur per connotata differentiarum; nec differentiæ per connotata entis realis. Est etiam Ens genus respectu specierum sub se contentarum, de quibus prædicatur in quid.

XXXVIII. PRæter possibilitatem rerum extrinsecam desumptam ab Omnipotentia Diuina, admitti debet possibilitas intrinseca, quæ sit terminus prioris. Non consistit illa in aliquo ente diminuto; sed in ipsa extremorum rem quidditatiuè constituentium non repugnantia. Impossibilitas è contra intrinseca rerum impossibilium formaliter consistit in repugnantia prædicatorum rem constituentium. Nullum impossibile posse physicè existere liquidum est: cum per hanc ipsam impotentiam ad existendum physicè rectè definiantur impossibilia: possunt tamen concipi & existere intentionaliter; ita vt ex parte obiecti respondeat actui nostri intellectus aliquid inuoluens repugnantiam; quod fieri potest sine vlla fictione circa obiectum. Potest hæc impossibilia repræsentare, & facere entia rationis metaphysica non solum Intellectus Angelicus, sed etiam Diuinus, non quidem per modum assensus prædicatis incompossibilibus, sed per modum puræ repræsentationis.

XXXIX. IDentitas diſtinctioni, & hæc viciſſim identitati ita opponuntur, vt nequeant in eodem genere ſimul componi. Definitur Identitas, quod ſit vera extremorum de ſe inuicem in recto affirmabilitas: è cõtra Diſtinctio, eſt vera extremorum de ſe inuicem negabilitas. Præter diſtinctionem realem, quæ eſt inter rem & rem (nomine rei amplè intelligendo etiam ipſos rerum modos:) datur etiam diſtinctio Rationis: quæ eſt eiuſdem rei diuerſa in Intellectu apparentia. Diſtinctio formalis ex natura rei non datur inter prædicata realiter identificata: probabilius eſt enim illa extrema diſtingui realiter, quorum vnum de alio negari poteſt; quàm ex ſola inſeparabilitate arguere identitatem realem. Quod autem admiſſa diſtinctione formali ex natura rei vnum extremum poſſit negari de alio, patet ex eò, quòd de quocunq; negatur definitio, negari debeat & definitum; apud diſtinguentes formaliter ex natura rei negatur definitio vnius extremi de alio; igitur negari debet & ipſum extremum de alio ſibi identificato. Nulla proinde cogitari poteſt identitas intrinſeca formalis, inter hominem & animal rationale, quæ non eadem omninò reperiatur inter animal & rationale eiuſdem hominis. Quamuis enim idem homo ſub conceptu animalis dicatur conuenire cum brutis, & diſconuenire per rationale; tamen hæc cõuenientia eſt tota extrinſeca, fundata in ſimilitudine operationum, à principiis realiter diſſimilibus prouenientium: quæ licet ſint eſſentialiter diſſimilia, conceptu nihilominus inadæquato attingi poſſunt per ordinem ad ea ſola connotata, quæ illis ſunt communia, præſcindendo ab aliis, per quæ illorum diſſimilitudo intellectui præſentaretur. Eſt autem huiuſmodi conceptus inadæquatos conſtat ex eò, quòd cùm animal hominis ſit eſſentialiter diuerſum ab animali bruti, implicat illud definiri adæquatè per conceptum vtriq; communem.

XL. DIſtinctio virtualis obiectiua variè à variis explicatur; vltimò tandem reducitur ad capacitatem in obiecto verificandi contradictoria. hæc etiam non datur inter prædicata realiter identificata: idem enim de eodem affirmari & negari, primum principium lumine naturæ notum non patitur. Quod principium verum eſt non ſolùm de prædicatis intrinſecis, ſed etiam extrinſecis: cum non minor ſit repugnantia ad idem cognoſci & non cognoſci, quàm idem eſſe id quod eſt, & non eſſe. An ſaltem inter prædicata Diuina concedi poſſit hæc diſtinctio virtualis, non eſt noſtræ deciſionis: certè in creatis per ſolam diſtinctionem rationis omnia, quæ videntur contradictoria facilè diſſoluuntur: nec ea eminentia in rebus creatis ad verificanda contradictoria ſine fundamento admitti debet, quæ Enti Increato propter infinitam illius perfectionem conceditur.

XLI. INter prædicata realiter identificata, ſiue gradus metaphyſicos eiuſdem indiuidui ſola datur diſtinctio Rationis: cuius fundamentum eſt, quòd vna eademq; entitas, cum ſit principium variarum & diuerſarum operationum, poteſt illam intellectus modo ad plures, modo ad pauciores has vel illas referendo diuerſis conceptibus repræſentare: quo fit vt vna eademq; res indiuiſibilis plures ſui diuerſas in Intellectu imagines ſortita, & quaſi multiplicata, à ſeipſa per eaſdem repræſentationes formaliter diſtinguatur. Requiruntur igitur connotata ad diſtinctionem formalem Rationis,

non

non tanquam id, per quod obiectum formaliter distinguatur in se, sed tanquam obliqua indirecta, per quæ diuersificentur cognitiones, ratione quarum obiecta in se inuariata, extrinsecè in Intellectu diuersificentur.

XLII. VNiuersale iuxta receptissimam notionem, est vnum aptum inesse multis, & prædicari de multis. Etiam admissa distinctione formali ex natura rei graduum superiorum ab inferioribus; adhuc vnitas intrinseca obiectiua naturæ vniuersalis saluari non potest, nec ipsum vniuersale in illa fundatum. tum quia ex eò, quòd dicto modo distinguatur à rationibus indiuiduantibus non sequitur intrinsecè esse vnam, & non multiplicatam in se realiter: tum quia, etiamsi sequeretur, per hoc quòd realiter identificaretur pluribus inter se realiter distinctis, sine vlla sui multiplicatione non euaderet vniuersalis: sicut nec Natura Diuina Tribus Personis realiter inter se distinctis, identificata realiter, euadit talis. Multo minus probabiliter aiunt naturam singularem persimilitudinem omnimodam cum alijs fieri vniuersalem; cum hæc nec insit pluribus, nec prædicari possit de pluribus. Nullæ etiam dantur naturæ in statu possibilitatis vniuersales, quæ deinde instatu existentiæ amittant vniuersalitatem: natura enim eò modo est possibilis, quò poni potest; nequit autem poni, nisi singularis; ergo nec est possibilis nisi singularis: sicut igitur existentes naturæ sunt in singularibus existentibus, ita possibiles in singularibus possibilibus.

XLIII. NAtura realiter multiplex, constituitur formaliter vna per conceptum præcisiuum abstractum à pluribus apparentibus per modum vnius exercitè: in tali enim conceptu cum non præsentetur obiectum intellectui cum rationibus plurificantibus, quæ realiter illi conueniunt, attingitur tanquam quid vnum exercitè: vi cuius conceptus non potest Intellectus inferre pluralitatem, neq; vnitatem obiecti. Hinc patet ad habendum vniuersale importunè recurri ad figmenta, affingendo obiectis realiter multis eam vnitatem, quam nec habent, nec habere possunt. A nulla alia potentia præter Intellectum propriè fieri potest vniuersale: cùm nulla alia sit abstractiuè repræsentatiua plurium per modum vnius. Intellectus verò non solum per actus directos tam primæ, quàm secundæ & tertiæ mentis operationis facit vniuersalia, dummodo non attingat vt talia formaliter.

XLIV. QVinq; sunt species vniuersalium iuxta totidem diuersas abstractiones & prædicationes. Quidquid enim prædicatur de alio, prædicatur vel per modum adiacentis, vel per modum essentiæ. Si primum, erit Accidens Proprium, aut Commune. Si secundum: vel abstrahitur per modum totius quidditatis; & erit species: vel per modum partis indifferentis ad plures species, & erit Genus: vel deniq; per modum partis contrahentis rationem communem ad certam speciem; & erit Differentia. Vniuersalia hæc, dicta de suis inferioribus retinent in actuali prædicatione vniuersalitatem: eandem enim apparentiam habent prædicata, quam apprehensa, per quam formaliter constituũtur in esse vniuersalium. In hac veritate fundatur doctrina illa Dialecticis certa, propositionem istam: *Petrus est homo*, & illi similes non esse conuertibilem simpliciter, sicut hæc alia: *Petrus est hic homo*.

XLV. GEnus, quod est primum ex prædicabilibus: Est vnum aptum prædicari de pluribus specie differentibus in quid incompletè. Ex quo illius conceptu patet ipsius generis dari genus; & posse vnum idemq; per diuersas rationes abstrahentes constitui se ipso superius. Differentia prædicatur de pluribus in quale quid. Non consistit in prædicato præcipuo & nobilissimo. Neq; sufficienter illam explicant, qui illa specie differre aiunt, quibus inest capacitas intrinseca terminandi iudicium prudens, quòd multum differant: licet enim verum dicant, in sensu tamen scientifico definitiuo nihil dicunt. Consistit igitur Differentia specifica in quauis dissimilitudine essentiali plurium in eodem genere contentorum. Quæcunque sunt inæqualia in perfectione essentiali differunt specie: non est tamen necesse, quod quæ differunt specie, sint eò ipso inæqualia in perfectione essentiali. Probabilissimum est Differentiam specificam non haberi per aliquod prædicatum simplex, sed per complexum prædicatorum diuisiuè genericorum.

XLVI. SPecies de suis inferioribus prædicatur in quid complete. Ad rationem speciei prædicabilis requiritur realis multiplicabilitas inferiorum; nec sufficit conceptus cum indifferentia negatiua ad plura. Non datur nec est possibi-

lis species creata immultiplicabilis, non solùm rerum materialium, sed etiam immaterialium. Etiamsi enim induiduatio rerum formaliter haberetur per characteristicam; sicut entia materialia indiuiduantur per ordinem illum intrinsecum ad hanc potiùs quàm illam accidentium materialium collectionem; ita & entia spiritualia indiuiduari possent per similem ordinem ad accidentia sui generis hæc potiùs quàm illa. Cæterùm hunc ordinem in entibus eiusdem speciei imaginari, est tollere inter similia specie, similitudine specificam. Accidens Proprium est, quod prædicatur in quale necessario & non conuertibiliter. Commune in quale contingenter & non necessario.

XLVII. RElatio est ordo vnius ad aliud: siue ratio & forma, quâ vnum refertur ad aliud. Inter Relationem Prædicamentalem & Transcendentalem hoc discrimen est; quod hæc respiciunt & referuntur ad aliud per hoc ipsum, quod sunt: per prædicatum videlicet secundum suam rationem transcendens omnia prædicamenta: vnicuique enim rei conuenit esse id, quod est: Illa verò, quæ prædicamentaliter sunt ad aliud, ordinantur ad illud per aliquid aduenięns contingenter rei, quæ refertur; & propterea speciale constituunt prædicamentum. Datur Relatio Transcendentalis etiam ad terminum implicantem. Relatio prædicamentalis non potest adæquatè identificari fundamento soli proximo: cùm inuariato omnino fundamento adest & abest relatio? Qui à paritate cum Relatione Transcendentali id vrgent, (quam certum est adæquatè esse intrinsecam rei, quæ refertur) manifestam non aduertunt disparitatem: Nam transcendentalis, deficiente termino, ita deficit, vt nec entitas illa sit, cui identificatur relatio; quodsi per impossibile entitas ipsa maneret, sine dubio maneret & relatio illi adæquatè identificata, quomodolibet deficiente termino; cum impossibile sit idem esse & non esse: at in Relatione prædicamentali, cum constantia fundamenti contingit deficere relationem.

XLVIII. NOn est probabile Relationem prædicamentalem consistere in modo superueniente fundamento ad positionem termini; tum quia eorum quæ sunt ad aliud nullus est motus: tum quia siue fingatur hic modus siue non, posito fundamento termino & ratione fundandi, & nullo alio intellecto, habentur omnia constitutiua relationis: quæ non esse formaliter, sed fundamentaliter tantùm, relationem, sine fundamento contenditur. Consistit itaq; Relatio adæquatè in sola ratione fundandi proxima. Hæc enim sola est sufficientissima ratio seu forma, quâ vnum refertur ad aliud. In conceptu relatiuorum vt talium, non necessariò exprimuntur termini vt relatiui.

XLIX. ESsentiæ rerum non distinguuntur ab existentiis suis, nisi sola ratione: alias ipsa Existentia, quæ non caret sua quidditate, per aliam existentiam cum processu in infinitum existere deberet, propter eandem in omnibus indifferentiam ad existendum & non existendum.

L. SVbsistentia in rebus creatis, quæ & Persona honoris gratia in Intellectualibus nuncupatur, præter naturam singularem physicè completam, solam duntaxat addit negationē: vlterioris vnionis intrinsecæ ad aliam substantiam: cum enim ratio Personæ ex definitione Boëtii ab Angelico Doctore approbata, sit *naturæ intellectualis indiuidua substantia*; & ab eodem S. Doctore indiuiduum definiatur, *indiuisum in se & diuisum à quolibet alio*; idem erit definitiuè, *Persona*, quod *substantia naturæ intellectualis indiuisa in se & diuisa à quocunq; alio*; quod autem diuisio à quocunque alio non habeatur sufficienter per negationem vnionis cum alio, dici nequit; cum esse diuisum ab alio, & non esse illi vnitum, sint vnum idemque. De Diuinis aliter philosophandum. Nam in Deo omnia sunt vnum, vbi non intercedit oppositio relationis; adeoq; pluralitas Personarum non potest aliunde profluere, quàm ex eodem fonte; ex quo emanat distinctio in Diuinis: hanc autem fundari in Generatione & spiratione hinc actiua inde passiua, quæ sunt aliquid positiuum, constans est SS. Patrum & Theologorum sensus.